

Delavci! Edino vaše orožje je glasovnica. Rabite to orožje v svojo korist.

DELAJCI!

Najprej za svobodo in pravice svoje! Izgubiti se morete nicesar, pridebiti pa lahko vse.

Naročnina (subscription):

\$1.50 na leto, 75¢ na pol leta za Ameriko (\$1.50 per year, half year in America. \$2 na leto, \$1.50 per half year for Europe.)

Štev. (No.) 30.

KEDO JE KRIV?

Kapitalistično časopisje ima zot veliki piknik.

Bomba, ki se je razstrelila 28. marca na Union Square v New Yorku, je dala prostitutkemu časopisu v službi kapitalizma zopet ciklico, da bombardira ameriško demokratično "rdečim strahom". Časopis je najmogočnejši kapitalistični faktor — kjer dan za dnevi bladkovrno in na kratko početa v tisočih posameznih umoru, samoumrilih in umorih na delo v rudnikih, na železnicah, v življenjih in v šolskih poslopljivih in isto časopisje, katero zavara sistematične velemorelike "as fino" in najudanejše molči, osrednjih zagovornikov delavstva za nevarje zadoščenja za par sto ubitih premogarjev — ono in isto časopisje, ki je črne nične neke, kadar mlekarski ali mesarski brust izpihne stoterje življencev, z ustavnim mlekom in mesom — in isto časopisje, te kapitalistične trobente hočejo zdaj prebiti celo svet o "moriji in anarhiji, ki grozi pokopati — civilizacijo!"

Pretečeni mesec marec je bil z tedenem države nenavadno živ, doživel smo nekaj atentatkov, ki so v večini niso dosegli svojega namena. Kdor je priča sedanjem gospodarski mizeriji, milijonskih preprostnosti, vsi revščini in beli delavskih slojev — in slednjem je bil priča krutosti in brutalnosti policejave napram brezposelnim delavcem v velikih mestih, ta, ako ni dokraj slop, se ne bo edini tem atentatom.

Kapitalizem je v imenu profita povzročil finančno in gospodarsko krizo. Kriza je povzročila nespolnost. Brezposelnost je zavila pomanjkanje, bedo in drhal, ki ne ve kaj dela. Bomba, ki se je razstrelila na Union Square, je opisal ta list tako natančno, kako in iz kakšnega materialja je bila narejena, da tega bolj ne more storiti noben anarhistični list. Kakemu bolnoumnemu fanatiku ni več treba stikati po tajnih anarhističnih spisih, ki dajejo navodila za izdelovanje eksplozivov. Cita naj dotični "Record Herald" — in naredil bode bomba. Ampak Roosevelt se ne bo spotkal nad tem listom, kajti list je kapitalističen!

Emo Goldman so pred par tedni policijske brenili iz govorniškega oda takoj, ko je izgovorila besedico "anarhija". Istočasno je pa v Chicagu nek fašistični pastor, pridigal v cerkvi proti alkoholizmu in dejal: "Želim, da bi v tem boju (proti alkoholistom) tekla kri v potokih po ulicah...." Ali je pa bil ta pastor arretran, ko je očitno ševal ljudi na krvolut? O ne! Pastor je v službi privilegiranega anarhizma, vsled tega smeli delati kar mu draga.

Predsednik Roosevelt je nedavno italijanskemu anarhističnemu listu "La Question Sociale" kar na svojo roko vzel second class matter t. j. pravico razpoložjanja po pošti. Ta list je prapagiral za umore z dinamitem. To je bilo naravnost neumno; noben razsoden človek ne bo odobraval temu dejanju. Zakaj pa Roosevelt na tak način ni ustavljal časopisa "The Goldfield Gossips", kjer je ob času zadnjega goldfieldskoga štrajka pisal: "Prograbi pol tucata socialistov in jih obesite na telegrafne kote!" Zakaj ni? Ali smoje kapitalistični listi kot je ta "Gossips" javno pozivati k umoru?

Kar počenjajo ameriški kapitalisti, to je že več kot anarhistično. Kapitalistična anarhija smrdi že do neba. Produktivni delavski razred ima nalogo, da odpravi ta smrd. In to se zgodi edinim potom, če se odpravi podivljani kapitalistični sistem ter nadomesti s socialističnim.

Socializem je edini lek proti anarhistično-kapitalističnem zmanjšaju. Dokler bodo pa imeli kapitalizem, tako dolgo bomo imeli tudi atentate, umore in anarhijo. Dol s kapitalizmom! Živila socialistična republika!!

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitate in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo"!

PROLETAREC

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se"

Chicago, Ill., 7. aprila (April), 1908.

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

THIS PAPER IS DEVOTED TO THE INTERESTS OF THE WORKING CLASS.

Leto (Vol.) III.

najbolj nevarnih; ogromno število delavcev je tam že poneseno.

Ne v Butte, Mont!

Osvrnuji odbor delavskih unij v Butte, Mont., svari delavce širok Amerike, naj ne hodijo tja, ker tam je še zmajev več delavcev kot pa dela. Živex je pa tam tako drag kakor nikjer drugje v Ameriki.

OTROŠKO DELO.

"Tvornički otroci" je bil predmet predavanja Hughha Cavanaugha, katerga je imel nedavno pred Economic klubom v Cincinatu.

Cavanaugh je dejal: "Obiskal sem tvornice za platno na Jugu že pred dvajsetimi leti v družbi več mož, kateri so se interesirali za problem otroškega dela. Takrat je bilo tamkaj okrog trideset tvornic. Od tistega časa sem obiskal večkrat doline krajev in moj zadnji obisk je bil nekako pred enim letom. Industrija platna se je nastavljala v tem času povzginila z ostalo industrijo v deželi. Danes je na Jugu okrog tisoč tvornic za izdelovanje platna; ampak delavski položaj v teh tvornicah je uprav barbarski. Zamorska sužnost je bila pravi raj v primeru z razmerami, ki vladajo v teh tvornicah. Posetniki tvornic posedujejo svoje delavce s telesom in dušo."

Dne 1. aprila je okrog 250.000 premogarjev, ki delajo na poljih mehkega premoga, odležalo svoje orodje in slo na štrajk, ker nam posestniki premogovrov rovor necejo podpisati nove plačilne lestnice. Ke daj se vrнемo na delo, se ne ve. Bati se je, da nam kapitalisti ne bodo zboljšali plače.

Ignac Ziembergar.

Dne 1. aprila je okrog 250.000 premogarjev, ki delajo na poljih mehkega premoga, odležalo svoje orodje in slo na štrajk. Operatorji, ki so zadnji čas nakupičili silne zaloge premoga, nečejo podpisati pogodbę s premogarji in tem so takoreč prisili zadnje, da se ustavljati delo.

Thomas L. Lewis, kateri je s 1. aprilom prevzel predsedništvo premogarske unije United Mine Workers of America, skuša skleniti meddržavnino konferenco, na kateri bi se posvetovali operatorji in zastopniki premogarjev iz vseh distriktov mehkega premoga in uvedli skupno meddržavno plačilno lestvico. Dosedaj se premogarji in operatorji zborovali in podpisivali pogodbe po distriktilih. Kako se obnese? Ta Lewisov poskus, se še ne ve.

Stevilo premogarjev v državah, kjer so ustavili delo, je slednje: Illinois ..... 55.000 Ohio ..... 51.000 Zap. Pensylvanija ..... 30.000 Južnozapadni distrikt (Missouri, Kansas, Arkansas, Oklahoma in Texas) ..... 35.000 Iowa ..... 15.000 West Virginia ..... 5.000 Stevilo premogarjev, ki še nadaljujejo z delom, dokler se ne podpiše nova pogodba: Osrednja Pensylvanija ..... 40.000 Indiana ..... 20.000 Michigan 5.000

Nekteri delavski voditelji so mnenja, da štrajk ne bo trajal dolgo. Konferenco in pogajanja po distriktilih se vršijo malone vsak dan. Po nekaterih krajih se premogarji že vračajo na delo.

"Dotične naselbine, kjer se natlapajo tvornice, so v rokah tvorničkih posestnikov. Hiše, ceste in prodajalnice z vsemi potrebnimi mišnimi lasti tvorničkih posestnikov. V eni teh "komunističnih" naselbi sem našel, da so tvornički posestniki prisili starše, da so podpisali kontrakt, s katerim —

"Roditelji se so pogodili, da posiljavajo svoje otroke v šolo, kjer je v rokah kapitalistov, do dvanajstega leta. Do tega časa je otrok se svoboden. Kakor hitro pa spolni dvanajsto leto, postane last tvorničkih posestnikov za celo svoje življenje: delati mora živinskovo vsak dan za sramotno plačilo dokler telesno ne omaga in navadno v najlepših letih svoje starosti postane žrtve barbarsko izkorisčenega kapitalizma."

Nekateri delavski voditelji so mnenja, da štrajk ne bo trajal dolgo. Konferenco in pogajanja po distriktilih se vršijo malone vsak dan. Po nekaterih krajih se premogarji že vračajo na delo.

Pivovarji v St. Louisu zmagali. Strajk pivovarjev v St. Louis je 1. aprila končan s porazom posestnikov pivovarn. Strajkarji so dosegli, da morajo nemunski delave zapustiti tvornice in prepuščati prostor unije. Strajkujoči delave se takoj vrnejo na delo.

345.000 železničarjev brez dela. Zveza glavnih poslodajev železničkih družb v Chicagu je prošli teden informirala svoje člane, da je od časa, ko se je pričela gospodarska kriza, 345.000 železničarskih vslužbenec brez posla. To dokazuje, da je število vslužbenec na pred smrtni voči anoničnih pisem, v katerih se mu je grozilo, da "se ne umakne iz volilne tikete, če ne, ga boste kdo drugi umaknij."

Pa se še čudimo, ko nam pravijo, da živimo v dobi anarhije!

Strajk rudarjev v Alaski. V Douglass Island, Alaska, je začrtalo 800 rudarjev, ki so pri W. F. of M. Treadwell, lastniku otdotnih zlatih rudnikov, je slušil, da prejaisle pride do strajka za osemnajsti delavnik, vsega te do dolga časa uvažal delave iz Seattle, Wash., in uniske rudarje pa odpusčal. Ko je izbruhnil strajk, mel je Treadwell že nad 200 takih delavcev pripravljenih, da nastopijo mesto strajkarjev. In sedaj, da časa strajka so spet odpreli kakih 150 garjevcov iz Seattle, Wash., in Alasko. Da bi čimprej razbili strajk, razglasili so kapitalisti po svojem časopisu, da so rudarji izmaznili deset sodčkov dinamita in da nameščajo razstreliči rudniške naprave. S to gorostasno lažjo so dosegli, da je bila poslana milica v strajkarski okraj. V resnici pa vladu tam najlepši mir.

Treadwellovi zlati rudniki, kjer dela tudi mnogo Slovanov, na Douglass Islandu so eni iz med

Nek duhovnik v Seattle, Wash., je izjavil, da je socializem "nova vera", katera se približuje vse delavskemu ljudstvu. Reverend se ne more!

V Zedinjenih državah je nad tri milijone organiziranih delavcev. In ta ogromna skupina organizirane delavstva nimata do sedaj še nobenega zastopnika v Kongresu. Naši reprezentativci v zvezini in državnih župnjah so do malega sami kapitalisti. Samo 46 zastopnikov v Kongresu posedujejo sveto 284 milijonov dolarjev. Ni čuda, potem da delavsko ljudstvo strada, ko pa ima take parasi na zastopniškem mestu.

DENARJE V STARO DOMOVINO

PÓSILJAMO:

za 8	10.25	.....	60 krov
za 8	10.45	.....	100 krov
za 8	40.50	.....	200 krov
za 8	100.00	.....	500 krov
za 8	200.00	.....	1000 krov
za 8	500.00	.....	2000 krov

Póslarina je vseča pri teh svetih. Delavci se sakartave svetu popolnoma (plačajo brez vinarja) obdržita.

Nata denarne pošiljke izplačujejo v kr.

postdi brančini urad v II. do 12 dneh.

Denarje nam poslati je najprejplačiti do 25.00 v gotovini v praporčniku ali registriranim platu, večji aneks po Domestic Postal Money Order ali po New York Bank Draft.

Frank Sakser Co.

109 Greenwich St., New York

6104 St. Clair Ave., N. E.

Cleveland, Ohio

Od blizo in daleč

HAYWOOD V CHICAGU.

"Newyorská bombna tragedija je hudojiba. Rudnička tragedija v Wyoming je pa umorstvo."

"Bog zna" — da bi brieskoščili že bi čakali na Tretovo pomord.

"Jaz imam dve puški, Ena je članska karta Western Federation of Miners in druga je članska karta socialistične stranke."

"Spremenite deloko in političnega "junkshoppa" v industrialno svedlavico."

"Ko smo bili uklenjeni in zaprti — svat nas je Roosevelt v obraz. To je storil moj, ki je strejal bežečom Spannu v hrbot."

W. D. Haywood.

Sodružnik William D. Haywood, ljubljene organizirane in delavstvo v zaledju, ki je vodil premogarjev v delavstvo, ki so ga odeli iz rok justičnih morilev v Idaho, je bil vsi minuti teden gost chicagskega delavstva. Na tisoče ljudi, tudi takih, ki so nasprotinjam socialističnemu in delavskemu organiziranju, je slišalo njegovo govor in njegovo predavanje v tej tvornici.

Operatorji, ki so ga posvetovali operatorji, so zadnji čas nakupičili silne zaloge premoga, nečejo podpisati pogodbę s premogarji in tem so takoreč prisili zadnje, da se ustavljati delo.

Thomas L. Lewis, kateri je s 1. aprilom prevzel predsedništvo premogarske unije United Mine Workers of America, skuša skleniti meddržavnino konferenco, na kateri bi se posvetovali operatorji in zastopniki premogarjev iz vseh distriktov mehkega premoga v in uvedli skupno meddržavno plačilno lestvico. Dosedaj se premogarji in operatorji zborovali in podpisivali pogodbe po distriktilih. Kako se obnese? Ta Lewisov poskus, se še ne ve.

Stevilo premogarjev v državah, kjer so ustavili delo, je slednje:

Illinois 55.000

Ohio 51.000

Zap. Pensylvanija 30.000

Južnozapadni distrikt (Missouri, Kansas, Arkansas, Oklahoma in Texas) 35.000

Iowa 15.000

West Virginia 5.000

Stevilo premogarjev, ki še nadaljujejo z delom, dokler se ne podpiše nova pogodba:

Osrednja Pensylvanija 40.000

Indiana 20.000

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnišca: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, \$1 za pol leta.

Glasnik po dovoljenju. Pri spremembi besedila je poleg novega nasebnih tudi članov naših.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workers' Publishing Company Chicago, Illinois.

John GRILIC, President; JOHN PETRIC, Secretary; ANTON PREKEMER, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV + ADDRESS:

"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NEVARNI SOCIALIZEM.

(Konec.)

Gotovo je, da se ni treba batiti za tisto, kar je že v sedanjih družbi dobro, to se pravi sposobno za življenje. To bo že živel. Če propada jeseni suhe listje z drevja, če polomni sneg in veter suhe veje, ni treba, da bi usahnilo debllo. Kar pa pogine, zasluži pogin. Tačko nastane prostor za novo, mlado in kreple.

Socializem bo v družbi pravijo razdelil luč in senec, veter in zatisje. Nebes ne ustvari na zemlji. Kapitalizem jih tudi ni in nobena družba pred njim ne. A to prav. Ne le, da je idealni raj na realni zemlji nemogoč; bodimo veseli, da se ne pridejo nebesa. Saj bi bilo tedaj vendar vsega končno, večina živih ljudi si še ne želi tja, kjer ves ljudi dan ne bi bilo, kaj opraviti, k večjemu da bi se sem terjeti zapelo kaj sladkega.

A če ne bo nebes, pekel bodo vendar odpravili. Ljudi ne zenači socializem; enako priložnost za porabo in izražanje vseh različnih darov jih da. To je morda neprijetno za človeka, ki smatra lenovo za vrhunec vseh užitkov; a kdo je sposoben za delo in ga ima rad, se more le veseliti razmer, v katerih bo res svobodno tekmovalje vseh moči mogoče. Saj se bo šele tedaj lahko izkazala prava moč.

Toda—ne slepimo se! Ves strah pred "nevarnim" socializmom le dokazuje, da je človek še vedno majhen; zato se ne upa verjeti, da so tudi visoki cilji dosegljivi. Če bi zdravnik imeli kak pratek ali kak kroglijec zoper malodružnost pa bi se razvij v socializem tako pospel, da bi se kar eddili ljudjem.

Le še eno: Ali je kdaj kak socialistički dejal, da je socializem zadnjih cilj? Velik je in visok; seveda. In na poti je še mnogo zapreku. Zato res zadoštuje socializiranje za relativno zadnji cilj. Vendar pa vemo vsi, da se življenje ne ustavi, kadar besta delavec in njevo delavno sredstvo zoper zdržava. Dalje pojde življenje, ki ne pozna miru kakor večni žid Ahayev. Toda drugačno bodo, kakor sedaj. Lepše, krepkejše, veseljejše in bogatje. Novi cilji se mu počažejo, ki jih sedaj komaj tupa tam kakšno izredno blagostojenja duha temno sluti. Nova morala, nova etika vzraste iz novih razmer, v katerih se seznam svet z vrednostmi, kakršnih se ne pozna. V kapitalistični družbi ne more človek prekositi samega sebe, ne more se razviti nad seboj. V preteklosti se je razvilo. Iz nizkega živalstva se je dvignil; mar naj verjamemo, da je že na zadnji postopek. Lokomotiva slovenskega rodu je že vedno zakurjena; ampak na tihih so zapreke. Odstraniti jih moramo in pokazalo se bo, da je človeštvo zmožno še velikanskega razvoja.

E. K.

Gnjezdo lažnikov.

"Glas Svobode" je že pravi mojster v natolevanju in laženjih. Norečno smislen je tako, da se je smejeti — goropadnih neumnosti in neodupstljivih nevednosti ter kontradikcij vsebuje toliko, da se je jokati — a strupeno hudočenje je tako, da ga moramo še enkrat švarkniti, dasi se nam — oprostite! gabi, pečati se še z ljudimi ekrog tega pipčarskega lista.

"Gl. Sv." od zadnjega petka piše v komentaru pod nekim dopisom: "Proletarec je začel prvi napadati in mi mu le odgovarjam." Laž z odliko! Kdo je prvi in vedno napadal! Ali ni "Proletarec" skoro en mesec molčal na vse absurdnosti in falostva, katera se vlečejo v vašem listiu že od decembra m. l. dokler ni bil primoran še enkrat začeti boj proti vam, neznačajne... Ali niste vi napadli "Proletarec", da je v nekaki "zaroči" proti S. N. P. J.

kar pa še da danes niste dokazali! Ali je bil to pri vas odgovor, ko takrat "Proletarec" sploh ni polemiziral z nikomur? Zagaj Konda, ta laž ne bo držala! Sodruži si v svobodomiselnji rojaki po Ameriki imajo bistre oči — bistrejše kot si Vi mislite. To že tudi občutite.

Jugoslovanska socialistična zveza tudi ne da spati tem "prijetjem" socializma. Svojo lojalnost in solidarnost do stranke pokazujejo s tem, da se odbrgnejo ob to našo dično organizacijo, kjerko se morejo. Že parkrat je bilo v "Proletarecu" dovolj jasno povedano, da po sedanjem strankinem statutu je nemogoče, da bi "sozialistična zveza" pridružila ameriški stranki kot enotna organizacija. V sporazumu z glavnimi faktorji ameriške stranke se bo torej v tem oziru storil potreben korak šele na sozialistični konvenčiji. Ampak steve okrog "Gl. Sv." ne razumejo ali nešteje tega razumeti. Govori osluškar hoček — osluškar le rigal svojo pot naprej. Višek laži je pa trditev, da ima Jugoslav. soe zveza sebične namene in da je organizirana z namenom, ugonobiti vse slov. časopisje v Ameriki. Ta tradicija je toliko blazna — saj vrjeti ji ne bo noben pameten človek — kolikor je lažljiva; in zapisal jo je človek, ki hoče veljati za socialistično in za urednika socialističnega lista!!! povrhu Pfej! Obrekovalce socialistične organizacije, ki temelji na istih principih, za ktere bi se tudi on rad štuhil, ne zaslubi družega, kot od vseh sodržav največji prezir.

Najlepše je pa to, da Kondaj "Gl. Sv." podpira sodržinu. Zavrniku nekako "svetega" s farji. To dovoli tiskati v svojem listu, on Konda, ki je po zatrdil g. Klobočarja minulog jeseni objemal župnika Kranjca v So. Chicagu. On, Konda, ki je sklepal mirovne pogobe s farji in v javnosti ponizno preklical vse kar je prej podpisal v "Gl. Sv." On, Konda, ki je po zatrdil g. Klobočarja — svojega sedanjega zvestega bratca — obljubil župniku Kranjcu, da bodo spolnoval vse krščanske dolžnosti — le k spovedi — oh, muža sramežljivosti! — ne bi rad šel.

Sapični sat!

In takemu neznačajne naj še vratjame in gre na limanice zavedno slovensko delavstvo?

DOPISI

Pueblo, Colo., 27. marca.—"Extra-Glas Svobode" ga je pa res pihnil!

Mi člani S. N. P. J. vprašamo M. V. Kondato: kaj naj pomenja oni "pozor" z debelimi škrkami v "ekstrari"? Zakaj — pozor? Ali morda zaradi Vaše izključevanje, katero ste že davno zaslužili? Mi bi radi vedeli, kdo in kaj ste Vi, da bi morali vsi člani in vsa društva biti "pozorni" na Vašo "extra"? Ali se Vaš morda dozvede, da ste kraj jednote ali kači, da tako oblastno zapovedujete: pozor!

Ja, ja, Mr. Konda, mi že vemo, kaj Vaši dci! Uradi, glosilo itd. kajne! Zato toliko hujškanja in napadov v Vašem "Glasu Obročanja". Mognete se še spominjati, kako ste se izrazili pred nekim delegatom na zadnji konvenčiji v LaSalle: "Ko bi bil moj pristaš M. K. iz Pueblo na konvenčiji bi bil me kot h—, ker nisem sprejet urada." In koliko krokočilovih solz ste že potoci zarađi glasova!

To je dovolj jasen dokaz, da ste zadnji čas toliko trobile med člani in društva in zahtivate izvredno konvenčijo. Ampak upamo, da Vaše želje splavlja po vodi.

Ej, Mr. Konda, na visoko ste leteli, a na nizko boste padli — že že niste!

V svojem "extra" pravite, da imate preveč pristaš, da bi Vam kdo uničil "Gl. Sv.". Resnica, imeli ste jih: tudi tukaj v Pueblo ste jih veliko imeli, ali kakor se vidi, zdaj imate le še par svojih kimovev. Eden iz med teh Vas sigurno ne bo zapustil, ker se Vam kljanja kakor malemu "bugen". Vi pa njemu kakor "angelja varuh".

Pa brez zamere.

Jos. Mišica, Dragotin Pogorele, Jos. Božič, Mihail Pogorele.

Cleveland, O., 27. marca.—Cenjeno uredništvo! Prosim, dovolite mi nekoliko prostora v listu "Proletarec."

Kaj vse počne list "Glas Svobode" ob zadnjem konvenčiju, to je že od tebe? Brezposelní delavec, ki si stradal celo zimo — tisoč vas, ki ste stradal in v vaši ženi ter otroci so stradali — zakaj se ne postite! Dolgo že imate post, da zamorejo žreti kapitalisti in razni delavci, pa stradajte se nadajte,

id. Če to ni dovolj, gre pa lastnik listu sam osebno okrog društvenikov in juri gode, da se naj starem odboru na ljubo sklice po sebni konvenčiji, katera se naj bi po nasvetu "Gl. Sv." vrnila že okrog 1. maja. Tudi so tako dobrni pri "Gl. Sv.", da nam svetujejo, kje se naj vrši konvenčija.

Gosp. John Stoner mi piše, da so bratje S. N. P. J. po Pennsylvaniji, ali bolje rečeno koder on hodil, kaj je razburjen. To je že vjetno. Kaj pa g. K. v Clevelandu? Zakaj mi Vi od tukaj nje ne poročate? Sicer bi mi tudi lahko kaj osebno povedali, kajti daljavo kaj velika — no, je že vrg vse svojih prijateljev več ne poznate. Sovražniki so bolji če Vam le gredo na roko, pa naj bodo tudi "lopovi." Torej le na lov za odbornika mesta: zagotovite si mesto, če tu diplatate \$5.

Bratje, društveniki! Ali res še ne vidite, kdo je pravi nasprotnik jednote? Ali ne vidite, kako se norečuje M. K. in vsi okrog G. Sv. iz nas jednotnih članov?

Pohejdo eni reči: K. je nedolžen! Seveda je nedolžen — nje ne piše v list, niti ne ve kaj se tiška v njegovem listu! Lastnik listu, ki mora biti odgovoren za vsebino istega — ni krv ostudne pisave zoper S. N. P. J. Ob žalovanju vredni lastnik!

Konda in Klobočar, dva ljubezni brata, katera sta vedno skupaj delila sta zoper "koristi" jednote in skupno — delila sta zoper z roko v roki na delu za jednotne "koriste". Toži se jima po uradih in te je treba dobiti nazaj; če ne naj pa po njunem programu h — vzame S. N. P. J. in z njem novi odbor. Nahajskala sta proti novemu odboru nekaj družev, katera zlaj krijejo ne vedoč, zakaj.

In glavni tajnik! Koliko njeni predavci vse kar je — pravijo. Kdo ga pa izvolil tajnikom? Ali ne delega? Ali ni vsake društvo imelo svojih ali več delegatov na zadnji konvenčiji? Točno, ali se z velenjem glasoval "Proletarec". In naš klub celo dobro napreduje vse temu, da imamo nekaj zagrizenje okrog sebe, kateri so mislili, da bomo kar v zrak leteli s klubom. Ali hudo se zmotili; naš klub ostane ne premagljiv. Naši nasprotniki naj raje iztajajo delavski liste, "Proletarec" na primer, kateri vam odpre oči, da bodo bodoči delavci dokler bodo zavrnili socialistično organizacijo, kako potrebno.

G. Krč je pokazal na konvenčiji, da je zmožen tajniškega posla. In namesto, da bi bili ponoseni na moža, mu pa sedaj predlagate nezmožnost! Lepo je, da Rayno tako je v novim blagajnikom. Pravite, da ni zmožen dobiti denarja od Klobočarja in da ne bo tožil za vas denar. Ali ste mislili, da nam bo g. K. zaviljal sodnički stroški iz svojega žepa? Tega bi le storil nihče, pa da je izvoljen blagajnikom tudi sam Rockefeller. Pač bi pa kdo drugi na njegovem mestu postopal vse drugače starim blagajnikom kar bi pomenilo še večje stroške za jednoto.

Cenjene brate in društva S. N. P. J. pa opozarjam, da iztajajo "Gl. Sv." in "Proletarec", potem naj sprostite iz naše naselbine Pueblo. Dasi nas živi tukaj lep stevilje slovenskih delavcev, vendar ne vidim v delavskih listih nikakršnega poročila o tukajnih delavskih razmerah. Popraviti hočem torej jasno in s približno vsega.

V Pueblo gre z delom stablo. Opazujem torej rojake, naj ne hodijo semkaj iskat dela, dokler se razmere ne zboljšajo. Stevilo brezposelnih je veliko, a tisti, ki se delajo, so pa potiženi vsemogučem izkoriscenju. Tako na primer morajo dati polovico svojega zasluga svojim delodajalcem ali jih pa vsak dan prinesi za en dolar weeskys. Kdo tega ne stori, in kdo se pozaboli, da bossa ne titulira z "Mistro" je v nevarnosti, da izgubi delo. To stramotno še go speljali Italijani in Ljubljani; pa tudi Slovenec je že velik, ki niso niti bolj od drugih. Seveda, delavščke organizacije nismo, a družega podatka ni nujno pa ne slišijo kot "gospoda" v cerkvi, kjer vedenje vije: "Spoštujte svojega bosa, ako hočete biti dobrki verniki!" Lahko bi jim rekel z drugimi besedami: "Trpiči in delajte za druge dokler je čas, saj niste za grugo!"

Ej, Mr. Konda, na visoko ste leteli, a na nizko boste padli — že že niste!

Jos. Zalokar.

Cleveland, O.—Ni čuda, da smo Clevelandčane tako fanatično pohodili. Ni čuda, da niso naši rojaki nič druzega kot stroj, katero zaslužuje naši izkoriscenje valci, kadar se jim poljubi. Dokler se bodo vrejlo poneumevalnim časnikom, tako dolgo bodo vedno nadavati v mraku in blatu nazadnja.

V 15. štev. "Amer. Slovenec", na 4. strani čital tole: "Telo moramo krotiti, da se z dušo vredno pogobi, prav tako kakor se vidi, zdaj imate le še par svojih kimovev. Eden iz med teh Vas sigurno ne bo zapustil, ker se Vam kljanja kakor malemu "bugen". Vi pa njemu kakor "angelja varuh".

Pa brez zamere.

Jos. Mišica, Dragotin Pogorele, Jos. Božič, Mihail Pogorele.

Cleveland, O., 27. marca.—Cenjeno uredništvo! Prosim, dovolite mi nekoliko prostora v listu "Proletarec."

Kaj vse počne list "Glas Svobode" ob zadnjem konvenčiju, to je že od tebe? Brezposelní delavec, ki si stradal celo zimo — tisoč vas, ki ste stradal in v vaši ženi ter otroci so stradali — zakaj se ne postite! Dolgo že imate post, da zamorejo žreti kapitalisti in razni delavci, pa stradajte se nadajte,

"Radnička Straža"

je edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Izhaja vsako drugo sredo. TABLICA ST. CHICAGO, ILL. Priporočajte ta list bratom Hrvatom!

stradajte, da vam bodo pokala rebra — obranili se bodoči gotovo s tem enega sovražnika — maščeve, ki tukom muči nedelavne debeluharje.

Ako je post tako dobro orožje proti vsakemu sovražniku, zakaj se potem ne postijo kapitalisti in drugi trebisasti delavci, ki vedenje vije: "Spoštujte svojega bosa, ako hočete biti dobrki verniki!" Post bi tem koristil, prvič bi bili podobni ljudem, koi bi zgrubili mast, drugič bi lahko pobili svoje sovražnike in tretje bi mordili kaj ne počne.

Bratje, društveniki! Ali res še ne vidite, kdo je pravi nasprotnik jednote? Ali ne vidite, kako se norečuje M. K. in vsi okrog G. Sv. iz nas jednotnih članov?

Ravneno tak "gospud" je menda tudi M. V. Konda, ki vedno vije v svojem listu G. S. Zoper S. N. P. J. in njem glavni odbor. Potem vam, pisati okrog G. S., ne bi bil zoper vas še bi bili v resničnosti Slovenske Narodne Podporne Jednote in se brigali za njeno napredek. Ampak žal, da niste!

Ravneno tak "gospud" je menda tudi M. V. Konda, ki vedno vije v svojem listu G. S. Zoper S. N. P. J. in njem glavni odbor. Potem vam, pisati okrog G. S., ne bi bil zoper vas še bi bili v resničnosti Slovenske Narodne Podporne Jednote in se brigali za njeno napredek. Ampak žal, da niste!

Ravneno tak "gospud" je menda t

Stranka

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

s sedečem v Chicagu, III.

Glavni tajnik John Petrič, 718 W. 19th St., Chicago, Ill.

Vsa poročila in dopisi, tičeci se socialistične stranke ali posameznim članom naj se pošiljajo na gorenji naslov javnega tajnika.

IMENIK

socialističnih klubov podrejenih Jugoslovenski Socialistični zvezi v Chicagu:

Jugoslovenski socialistični klub štev. 1, Chicago, Ill. Anton Prešern, predsednik; Frank Podlips, fin. tajnik, 569 N. Halsted St. Redna mesečna seja v sklopu četrte sobote v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladič, 587 S. Center Ave.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 2, Glenco, O. Ignaz Zlombergar, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik, Box 101.

Redna mesečna seja vsako zadnjo soboto v mesecu v prostorih sodr. Ivan Kravanja.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 3, Cosenough, Pa. Frank Podlips, predsednik; Stefan Zabre, tajnik, Box 305.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 4, La Salle, Ill. Jos. Bratkovč, predsednik; Valentín Potisek, tajnik, 1231 Main St. Redna seja sta: 1. in 3. nedelja v mesecu; 3. nedelja je platična in sestavljiva.

Jugoslovenski socialistični klub Bozeman štev. 5, Claridge, Pa. John Batt, tajnik.

Slovenski socialistični klub štev. 6, Cumberland, Wyo. John Sarc, predsednik; John Medved, tajnik, Box 33.

Slovenski socialistični klub štev. 7, Murray, Utah. Valentín Elts, predsednik; Edward Hoffman, tajnik.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 8, Bosley, Wash. John Makuc, tajnik.

Slovenski socialistični klub Prolstarka štev. 9, Chicago, Ill. Bert Prešern, predsednik; Mary Grilec, tajnik, 674 W. 21st Pl. Redna seja vsako petek v tretoj nedelji v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladič, 587 S. Centre av.

Slovenski socialistični klub štev. 10, Aurora, Ill. Louis Rudman, predsednik; Frank Prapostec, tajnik. Redna seja vsako petek v mesecu.

Slovenski socialistični klub štev. 11, Denver, Colo. Math Brussek, predsednik; Frank Celigec, tajnik.

Pozor sodruži v Claridge, Pa.

Prihodnje seja kluba "Bodočnost" štev. 12, se vrši v nedeljo 12. aprila popoldne v prostorih g. Lovrenca Šturna.

Socialisti v Seattle, Wash.

niso več nadlegovali pri svojih pouličnih govorih od plavuskejšev, ki odkar je tam novi (republikanski) mayor.

Socialisti v Avstraliji.

"Melbourne Socialist" poroča,

da se je pod vodstvom sodr. Oswald Bennett organizirala močna socialistična stranka v južni Avstraliji.

Shodi po tvornicah v Milwaukee.

Ravnokar minula socialistična volilna kampanja v Milwaukee je bila nekaj znamenitega v zgodbini socialističnega gibanja v Ameriki. Volilni shodi, ki so trajali vsak dan, se niso vršili samo na ulicah, v dvoranah in v zasebnih lokalih temveč tudi — kar je nekaj nenavadnega v Ameriki — v tvornicah. Govorniki so obiskovali tvorilne opoldan, ko imajo delave eno uro prostega časa za obed, in govorili v prvi socialistični kandidat, ne da bi jih kdo tvorilnih posestnikov motil pri tem. To se je vršilo dnevno v Harveyterjevi tvornici, Pabstovi pivovarni, v steklenarni itd. in niti eden navzočih delavcev ni nasprotoval govorniku ali zaprl "hura" kandidatom starih strank.

Vesti iz Clevelandu.

Posebna poročila "Proletarju"

Sičar delavcev kaznovan. — Te-

pež za delo.

Pri policijskem sodišču je bil te-

dni obsojen nek "manager" Henry Smetana na 6 mesecov v prisilno delavnico in \$100 globe zaradi izkorisčenja brezposelnih delavcev. Smetana je po svoji "posredovalnosti za delo" poslal enega brezposelca, ko mu je ta prej moral plačati \$2, v michiganskih sume s trdnim zagotovilom, da bo tam delal. Ko je pa dotiščen prišel v Michigan, ni le našel novega dela, temveč tudi prostora, ne, katerega je označil "delavski agent". Revez je bil v groznih stiskah: preostajalo mu ni druga kakor zateči se k dobiti ljudem. K sreči si je izposoddil toliko denarja, da je zamogel iti nazaj v Cleveland nakar je ločova naznavnil policiji. Na isti način je postal

Smetana čez 30 brezposelcev v Pittsburgh, Pa. Ko se došli tja, ni jih hotel nihče poznať — bill so ogoljufani vsak za \$2 in vozne stroške. Clevelandski rojaki, čuvajte se takih agentov, ki vam hočejo izprečati še zadnji dolar iz žepa.

Pred tovarno American Steel & Wire Co. v Newburgh se je pred par dnevi nabralo kakih sto štartparjev. Vsak je hotel biti prvi v vrsti, da bi dobil delo. Po dolgem tekmovanju in dreznanju je prišlo do prepira nakar potegne eden štartparje samokres in prične streljati. Pogodil je enega smrtnevarno, kjer bode najbrž umrl. Zlodenec je pobegnil in do danes ga še niso dobili. Tako se godi danes v svobodni Ameriki! Delavce se bori na življeno in smrt, da bi si dobil hossa.

Vedno ista brezposelnost, \$3 na teden! Policaški ceplci pojeto.

Dohavški položaj v Clevelandu je zniran po starem. Tvornice so nam zaprite. Le malo jih dela; a nekateri delajo le par dni v tednu. Kapitalistično casopisje je kričalo o nekih bondih in mestnem delu, a tudi to se je razpršilo v nič. Pac — nekaj delavec dala po mestu, tako da se kar zaslužijo en cel dollar na dan. Vsak teden dobijo \$3 "cash" in za tri dolarje vrednosti mokre, krompirja itd.

Umori in samoumori so na dnevnu rednino: to je že nekaj prenadvnega. Aretacije ravno tako. Okrog tovarn stoji vsaka jutro na stotine brezposelnih, tako da morajo pogostokrat policiji delati red ceplci.

Tako je v našem fletnem Clevelandu. Radoveden sem, bodejo li sedaj naši rojaki spoznali, kje jih želi čovelj. Rojaki, skušujte imate dovolj, kako kapitalist ramne z dejavev. Zdaj je čas, da obrnete krhet svojim izkorisčevalcem in se pridružite organiziranim delavcem. Čitatejte delavsko časopisje in se podnežite, kaj imamo storiti delave, da si priborimo boljšo hodočest.

Vzgoja proletarskih otrok.

Nekoga zimskega dne, ko je hudo brila burja in medla s snegom, sem se podal po opravkih po celiavlandskih ulicah. Ubral sem jo po železniškem tihu in tu zapamnil med vagoni malo dekleko kakih 14 ali 15 let, kateri je tiščala ročeti v krihi in milo jokala. Zraven nje je stal basket, v katerem je bilo par kosov premoga.

Stopim bližje in jo vprašam, zakaj se joče in kaj dela tu. Ni mi dala odgovora.

Ogovorim jo še enkrat in sicer: Deklica si obriše solze, me živo pogleda in reče tudi v slovenščini:

"Premoga bi rada nabrala, ali preveč me zabe v roke."

"Pojdi raje domov; kdo bo v takih zimah nabiral premog," ji svetujem.

"Ne smem — odgovori dete z bridičnim glasom — oče bi me teplje ne prinesem poln basket premoga."

"Kako boš pobirala po teh premog v takem mrazu? Komaj že stojiš pred pokonci? Domov pojdi in povej očetu, da danes nì premoga."

"Ne smem! — Ne smem!" mi spet odgovorja punčna in prične znova ljeteti. Revez je bilo vse črno od mraza.

"Kje je tvoj oče?" — nadaljujem jaz — "ali je doma?"

Ona prikima.

"Kaj pa dela?"

"Ata igra na karti in se en drugi strane igra z njim."

"Zakaj paata ne gre po premog v tem mrazu?"

"Boji se čuvaja."

"Ali tebe neče čuvaj?"

"Jaz se skrijem pod karo pa me ne vidi. Ata je tudi rekel, da ne sem bežati naravnost domové me zagleda čuvaj."

Izpravščam sem se to in on uhoge otroka. Povedala mi je, daata ne dela in da ima še dve sestriči in enega brata, toda vsi so majši od nje. Vse to mi je pravila delikia in brinutja v brinutju soj.

Smilila si mi je sirotica. Stopil sem na karo in ji napolnil basket.

"Pojd — sem dejal — a nikar več ne hodi v takem mrazu po premog."

Ortok se mi je zahvalil in dřitih od mraza odšel s tistim premogom.

Ubojni proletarski otrok! — sem si mislil. Kakšna prihodnost te čaka, ko moraš že sedaj, v nežnih mladih letih okušati vse zlodehe — na ljubo svojemu očetu, kateremu so karte ljubko kot lastno dete. Kakšna je vzgoja proletarskih otrok? Namesto, da bi jih stariši pošljali v sole, da bi se kaj izobrazili, — pošljajo jih v nevarnost, na ulice in zeleniške tire, kjer se potikajo in skrivate med vagoni. Ko pa malo odrastejo, morajo v šap, kjer jim med brezčim stroji počasi gine fizična in duševna moč.

Tako vzgoja zahteva kapitalistični sistem. Zato je boj temu sistemu!

A. K.

Agitatoričen del.

NAŠI ZASTOPNIKI.

Sledete sodruge zastopnike priporočamo delavcem, kateri so v njihovem občinstvu. Pooblaščeni so pobirati naravnino in oglase za "Proletarje" ter predstavljati delavcev za Jugoslovensko delavsko tiskovno družbo:

John Kravanja, Box 101, Glenco, O. Valentin Potisek, 1231 Main St., LaSalle, Ill.

John Dejak, 1385 E. 39th St., N. E. Cleveland, O.

Stefan Zabre, Box 305 Cosenough, Pa.

Domonik Petrič, Durango, Colo.

John Medved, Box 33, Cumberland, Wyo.

Joe Debevc, 4626 Humboldt St., Denver, Colo.

Mike Zugell, Box 202 Murray, Utah.

Frank Hitti za državo Minnesota.

J. W. Mohar, Leadville, Colo.

Vsak delavec je enega smrtnevarno, kjer bode najbrž umrl. Zlodenec je pobegnil in do danes ga še niso dobili. Tako se godi danes v svobodni Ameriki! Delavce se bori na življeno in smrt, da bi si dobil hossa.

Vedno ista brezposelnost, \$3 na teden! Policaški ceplci pojeto.

Dohavški položaj v Clevelandu je zniran po starem. Tvornice so nam zaprite. Le malo jih dela; a nekateri delajo le par dni v tednu. Kapitalistično casopisje je kričalo o nekih bondih in mestnem delu, a tudi to se je razpršilo v nič. Pac — nekaj delavec dala po mestu, tako da se kar zaslužijo en cel dollar na dan. Vsak teden dobijo \$3 "cash" in za tri dolarje vrednosti mokre, krompirja itd.

Otroke so poslušali spomladanskega delavca, kjer je bil o njihovem občinstvu. Pooblaščeni so pobirati naravnino in oglase za "Proletarje" ter predstavljati delavcev za Jugoslovensko delavsko tiskovno družbo:

John Kravanja, Box 101, Glenco, O. Valentin Potisek, 1231 Main St., LaSalle, Ill.

John Dejak, 1385 E. 39th St., N. E. Cleveland, O.

Stefan Zabre, Box 305 Cosenough, Pa.

Domonik Petrič, Durango, Colo.

John Medved, Box 33, Cumberland, Wyo.

Joe Debevc, 4626 Humboldt St., Denver, Colo.

Mike Zugell, Box 202 Murray, Utah.

Frank Hitti za državo Minnesota.

J. W. Mohar, Leadville, Colo.

Vsak delavec je enega smrtnevarno, kjer bode najbrž umrl. Zlodenec je pobegnil in do danes ga še niso dobili. Tako se godi danes v svobodni Ameriki! Delavce se bori na življeno in smrt, da bi si dobil hossa.

Vedno ista brezposelnost, \$3 na teden! Policaški ceplci pojeto.

Dohavški položaj v Clevelandu je zniran po starem. Tvornice so nam zaprite. Le malo jih dela; a nekateri delajo le par dni v tednu. Kapitalistično casopisje je kričalo o nekih bondih in mestnem delu, a tudi to se je razpršilo v nič. Pac — nekaj delavec dala po mestu, tako da se kar zaslužijo en cel dollar na dan. Vsak teden dobijo \$3 "cash" in za tri dolarje vrednosti mokre, krompirja itd.

Otroke so poslušali spomladanskega delavca, kjer je bil o njihovem občinstvu. Pooblaščeni so pobirati naravnino in oglase za "Proletarje" ter predstavljati delavcev za Jugoslovensko delavsko tiskovno družbo:

John Kravanja, Box 101, Glenco, O. Valentin Potisek, 1231 Main St., LaSalle, Ill.

John Dejak, 1385 E. 39th St., N. E. Cleveland, O.

Stefan Zabre, Box 305 Cosenough, Pa.

Domonik Petrič, Durango, Colo.

John Medved, Box 33, Cumberland, Wyo.

Joe Debevc, 4626 Humboldt St., Denver, Colo.

Mike Zugell, Box 202 Murray, Utah.

Frank Hitti za državo Minnesota.

J. W. Mohar, Leadville, Colo.

Vsak delavec je enega smrtnevarno, kjer bode najbrž umrl. Zlodenec je pobegnil in do danes ga še niso dobili. Tako se godi danes v svobodni Ameriki! Delavce se bori na življeno in smrt, da bi si dobil hossa.

Vedno ista brezposelnost, \$3 na teden! Policaški ceplci pojeto.

Dohavški položaj v Clevelandu je zniran po starem. Tvornice so nam zaprite. Le malo jih dela; a nekateri delajo le par dni v tednu. Kapitalistično casopisje je kričalo o nekih bondih in mestnem delu, a tudi to se je razpršilo v nič. Pac — nekaj delavec dala po mestu, tako da se kar zaslužijo en

